

Мирјана Чутовић²³

Универзитет у Крагујевцу

Учитељски факултет у Ужицу

Бошко Миловановић²⁴

Универзитет у Приштини – Косовској Митровици

Учитељски факултет у Призрену – Лепосавићу

ТЕОРИЈСКО И ЖАНРОВСКО РАЗМАТРАЊЕ БАСНЕ

Сажетак: У овом раду смо покушали да повежемо појам уметности са општим питањима науке о књижевности, уз посебан осврт на басну као део усмене књижевности. Проучавањем усмене књижевности, као неодвојивог дела науке о књижевности, даје се допринос бољем схватању процеса развоја књижевности, пореклу и развоју књижевних жанрова. Басна се сматра једном од најраспрострањенијих наративних форми и јавља се у готово свим културама и историјским раздобљима. Увиђајући значај наставе књижевности, која представља дуготрајан и систематичан поступак увођења ученика у бескрајне просторе књижевности, на свим нивоима образовања, а посебно на млађем школском узрасту, сматрамо да басни, као једном од најстаријих књижевних жанрова треба посветити више пажње, њеној интерпретацији, пручавању и приказивању сваког појединачног дела, а све у циљу изграђивања вредносних и естетских судова ученика.

Кључне речи: књижевна уметност, поетика басне, најстарији класични жанр, вредност и специфичност басне.

УВОД

Разматрајући улогу коју уметност има у људском животу многи изучаваоци уметности сматрају да се одговор на то питање може пратити још од античких времена. За Аристотела, уметност је, као и природа, покретачка сила у свету (Узелац, 2011). Свако уметничко дело има своју историјску и документарну вредност, али питање о вредности и функцији уметности не пита за вредност појединих уметничких дела. „Сва уметничка дела из прошлости дају нам право уживања и важе као норма и недостижни узор“ (Маркс и Енгелс, 1976).

²³ mirjana.cutovic@uf.kg.ac.rs

²⁴ bosko.lj.milovanovic@gmail.com

Усмено стваралаштво је старија првобитна форма и представља неодвојиви део науке о књижевности, а њено проучавање је „значајна брига сваког оног посленика у науци о књижевности који жели да схвати процесе развоја књижевности, порекло и развој књижевних жанрова и средстава“ (Велек и Ворен, 2004: 72). Књижевност се у свом настајању није јављала одвојено као посебан облик, већ је била спојена са другим уметностима, са песмом или игром. Многи аутори сматрају да је људски језик далеко сложенији и комплекснији од његове основне потребе за споразумевањем и наглашавају да је настао из песме (Ђурић, 1956; Martindale, 2007) Усмена књижевност води порекло још из оног далеког доба кад је почео да се ствара артикулисани говор. Читаве хиљаде година пре него што је почео да на неки начин бележи своје мисли, човек је памтио умнетворевине, а оне су усменим казивањем преносене са поколења на поколење. У усменом стваралаштву књижевно дело коначан облик добија на сасвим други начин, уколико се о потпуној завршености дела уопште може говорити. Најранији почетни облик једне песме, приповетке, пословице, басне, ствара обдарени и књижевности склон појединац из народа, као и у писаној књижевности, али како се творевина преноси усменим путем, она се непрестано у мањој или већој мери мења, „идући од уста до уста расте и кити се, а кадшто се умањује и квари“ (Вук Стефановић Караџић, према: Ђурић, 1956). Проучавањем усмене књижевности значајно се доприноси бољем схватању процеса развоја књижевности, пореклу и развоју књижевних жанрова. Жанр басне постоји већ неколико миленијума зато што испуњава врло важну функцију као текстуална структура. Поглед на историју европске и светске књижевности, заиста нас упућује на Езопа, Федра, Бабријеа, као и на стваралаштво других баснописаца, а судећи по речима Виготског басна би се могла узети за претходницу свих књижевних жанрова и врста (према Милинковић, 2008).

Аутори који су се бавили истраживањим и проучавањем проучавањем различитих фолклорних образаца, облика и средстава у својим студијама су указивали на карактеристичне појаве у усменим књижевностима свих народа. Поред устаљених стилских обрта, општих места, истоветних почетака и завршетака, песнички израз прераста у део општег песничког језика. Теодор Бенфај (Theodor Benfey) у свом предговору *Панчантатри* из 1859. године изнео је основне ставове о међународној сличности народних прича и истакао да су се оне до X века нове ере преносиле

искључиво усменим путем, а после кроз литерарну традицију, уз континуирано живо усмено преношење нарочито у словенским земљама (Милошевић-Ђорђевић, 2006).

Како у уметничкој, тако и у народној књижевности, басна је прича у којој су главни јунаци животиње, али са очигледном тенденцијом да се у поступцима животиња открију и прикажу карактери људи. Књижевни историчари сматрају да је басна, по свом постанку, најстарија прозна врста усмене књижевности и да се развила из прастарих песама и игара (Abbeele, 2008; Vidu, 2013). Док се родовско уређење још држало, стваране су такве басне као што је стара вавилонска басна о коњу и бику који се препиру око достојанства својих родова. Међутим, басне у којима животиње или биљке бирају себи цара могле су настати тек пошто је настала држава. Ако се борба међу животињама одржавала у родовском друштву пре појаве имовинске неједнакости она је све више постајала слика сукоба између богатих и сиромашних, слика класне борбе. Створени су постојани типови лопова, насилника, експлоататора, отмичара, превртљиваца, угњетених итд. у лику појединих животиња (лисице, вука, лава, орла, змије, зеца и др.) и – ређе у облику појединих биљака. Упоредо са заоштравањем класне борбе расла је све снажније сатирична нота, за коју је алегорија била нарочито погодан вид изражавања (Станисављевић, 1985).

ПОРЕКЛО И РАЗВОЈ БАСНЕ КАО КЊИЖЕВНЕ ВРСТЕ

Басну убрајамо међу најстарије прозне врсте усмене књижевности (Perry, 1962), као једну од најраспрострањенијих наративних форми која се јавља у готово свим културама и историјским раздобљима, а осврт на њен историјат сеже до египатских папируса и античких песника (Самарџија, 2011). Маљковић сматра да је басна „жанр који траје кроз све епохе, а траје и данас“ (Маљковић, 2007: 29).

На граници филозофије и уметности од теоретичара, стваралаца па до интерпретатора, басне су често проглашаване извором и душом целог песништва (Црнковић, 1986, према Vidović i Fajš, 2015). У својим најједноставнијим облицима басна запажа природне појаве које се сталним понављањем намећу човеку као искуство које се може схватити у пренесеном значењу и тако уопштити. „Било каква фикција уз коју песник повезује одређену намеру назива се његовом басном“, пише Лесинг у свом делу *Fabelnund Fabelabhandlungen (Basne)* (према Abbeele, 2008).

Први запис басне може се наћи у Хезиодовом делу *Послови и дани* између IX и VIII века пре н. е. (Цветановић, 2013). То је басна о славују и јастребу који говори језиком насиља, и буквално и делима, исказујући презир према птици певачици. (Šmit, 1991, према Abbeele, 2008). Дело које је утицало на развој басне као књижевне врсте је *Панчатантра* дело из древне Индије. Мало је дела у светској књижевности која су стекла тако велику славу какву има санскритска класика, *Панчатантра*. Писана у јединственој индијској форми приче унутар приче, *Панчатантра* је, од давнина па све до данашњих дана, представљала извор мудрости образовања и забаве. Панчатантра, у преводу, значи „пет књига“. У тих пет књига један образовани Браним на себе преузима задатак да подучи три необразована принца преко прича које представљају принципе световне мудрости. Такозване „поуке“ ових прича се не ослањају на моралност; оне славе разбориту и практичну мудрост у питањима живота и управљања државом (Abbeele, 2008). Познатих баснописаца било је у различитим крајевима света. Читаоцима који се не баве књижевношћу, није битно да ли је Езоп живео од (620-560. године пре нове ере), где се родио (Атина, Египат, Етиопија) или негде другде и да ли је уопште стварна или измишљена личност. Битно је да басне које је стварао постоје и да су се усмено или у неком другом облику преносиле са колена на колена кроз векове, до времена успостављања писма, а потом путем књижевности као научне дисциплине. У Римском царству, Федар је први унео басну у римску књижевност и објавио прву систематизовану збирку на латинском језику. Пред крај старог века басне су имале велики углед, а у византијско доба добиле су веома угледно место у кући и школи, као подесно средство за васпитање и образовање.

На крају XV века Езопова басна појављује се у Немачкој у преводу Хајнриха Штајнхевела (1412–1483). Тринаест Езопових басни превео је 1530. године Мартин Лутер (1483–1546). У XVII веку Жан де Ла Фонтен (1621–1695) обрађује и продубљује Езопове басне у Француској (Милинковић, 2012). У Русији је И. А. Крилов (1769–1844) Езопове басне уздигао до највећих песничких вредности, угледајући се највише на Ла Фонтена (Секулић, 1977). У Немачкој је средином XVIII века стварао Готхолд Ефраим Лесинг (1729-1781), Енглеској Џон Геј (1685-1732), а касније басне стварају Толстој Лав (1828-1910), Џемс Тербер (1894-1961), а код нас Доситеј Обрадовић, који је преводио басне и давао им своја позната „наравоученија“, наиме поуке које се из њих могу извући.

Како је наш народ одржавао како економске, тако и дипломатске везе са хеленским народом, нема сумње да су нам многе басне дошле непосредно од њих. У манастиру Хопово Доситеј је читао рукописни зборник јеромонаха Спиридона Јовановића у коме се, поред осталих чланака, налази и тридесет шест Езопових басни. Доситеј у предговору својој збирци басана каже: „Басна је подобна ваздуху и води који, зато што се свуд и ласно имати могу, не чине се од какве цене, а у самој вешти најнужније су и најполезније на свету” (Обрадовић, 1963).

Од посебног значаја за српску књижевност је Доситејева књига *Басне* (1788) која је штампана у Лајпцигу. Књига је садржала 160 басни од којих је највише било Езопових. Доситеј их је преводио, прерађивао и додавао свакој наравоученије. Његова збирка басни показује, да он не врши само морално подучавање, већ се наширико сматра посредником у преношењу знања и искуства (Hodel,2014). Он је желео да се „српска јуност“ (Обрадовић, 1932) што је могуће шире образује, кроз различите приче о многим мислиоцима, о обичајима других народа, о сујевераним представама и сл. Ова широка знања можда у конкретном тексту понекад делују произвољно, али се у целисти, међутим, убедљиво уклапају у јединствену слику света (Hodel,2014).

До научног интересовања за народне умотворине и басне код нас долази у XIX и XX веку. Најпознатије прераде народних басни су представљене у збирци *Народне басне* (1883) Вука Врчевића и збирка *Басне и приче у старини* (1920) Вида В. Вукасовића. И многи наши познати писци и песници за децу (Јован Јовановић Змај, Иво Андрић, Воја Царић, Душко Трифуновић, Десанка Максимовић и др.) су користили алегорију за преношење моралних поука у својим делима.

ДА ЛИ ЈЕ БАСНА ШТИВО ЗА ДЕЦУ ИЛИ ОДРАСЛЕ?

Басна је као књижевна врста одувек изазивала одређену дозу дивљења, како код деце тако и код одраслих, а својом специфичном структуром и формом знала да привуче пажњу читалаца, наводећи их да уоче поуку повезујући је са својим личним искуствима. Милинковић је мишљења да „иако је форма басне развијена на једноставном фабуларном току, њена елиптично-алегорична садржина поделила је мишљења књижевних критичара и теоретичара око питања да ли овај архаични жанр припада књижевности за децу или за одрасле“ (Милинковић, 2012: 39).

Књижевни историчари сматрају да је басна лектира свих узраста и читалачких афинитета, само се може тумачити и интерпретирати на разне начине. Примена њених естетичких, мисаоних и дидактичких порука зависи од узраста којем се презентује.

Басне се често отписују због своје очигледне неистинитости (животиње које говоре, и сл.), док се са друге стране хвале због откривања скривених истина у облику животних лекција. Да је ово питање комплексно, види се већ у погледу на функцију басне у грчком контексту. Према Холцбергу (Holzberg, 2005, према Nodel, 2014) басне су у архаичној епохи грчке цивилизације, у којој, према Херодоту, живео и Езоп, биле обични утилитарни текстови. Јер "езопска прича" (*Aisōpeios lógos*), како су звали ову врсту текста коришћена је од самог почетка хеленске књижевности до раног римског царства (II/III в.) само као наративна изјава у говорним и писаним текстовима у виду убедљиве реторичке форме (Jose, D'Anna, & Krieg, 2005; Nodel, 2014). Ово се такође није мењало када су састављене читаве колекције басни (*promptuaria*), које су углавном биле припремљене према врстама животиња, а служиле су говорницима, песницима и писцима као енциклопедијски материјал (Holzberg, 2005, према Nodel, 2014).

Доситеј Обрадовић у предговору својим *Баснама* указује на значај ове епске форме за васпитање деце и њихово логичко размишљање и даје предност басни у односу на друга књижевна дела јер их како он сматра могу читати и разумети сви, од највећих филозофа до необразованих људи; те да су први изданак и пород „чловеческога остроумија“, а ништа није погодније од њих да приволи децу да читају и да их натера на размишљање и закључивање. Што се чувених наравоученија тиче, она садрже „сву моралну филозофију и висока политическа правила“, а Доситејев наум је био да се кроз њих млади умови навикавају да о свему паметно и здраво мисле и суде, а у свачему „лаж од истине распознају“ (Обрадовић, 1932).

Познато је и то да су се књижевни аналитичари спорили око тога колико је оправдана примена басне и да ли има књижевну вредност. Русо је у свом Емилу устао против Ла Фонтенових басни, а Ламартин је сматрао да алегорија није погодна за децу. У својим размишљањима о баснама И. А. Крилова Исидора Секулић је дидактичну функцију басне одредила као својство које овај жанр кадкад чини нижом врстом књижевности (Секулић, 1977, књ. 8: 231, према Шаранчић-Чутура, 2015).

Ипак је басна одолела критикама, а њена маштовита структура, згуснут исказ, деци близак свет животиња, биљака и предмета, однео превагу. Досадашњи истраживачи, књижевни историчари, књижевни критичари, педагози, су мишљења да басна као једна од најстаријих књижевних врста у време свог настанка није била намењена деци, већ су служили као обични утилитарни текстови коришћени само као наративна изјава у говорним и писаним текстовима (Holzberg, 2005, према Hodel, 2014).

И поред тога што су басну високо ценили најистакнутији мислиоци и уметници хеленске културе, Аристотел је није споменуо у *Песничкој уметности*. Тек у својој *Реторици*, Аристотел истиче улогу и значај басне у свим сегментима живота говорећи да басне пристају беседама намењеним народу; добра им је страна то што је одговарајуће примере из живота тешко наћи, док се басне лако смишљају. „Њих, као и параболе, треба да смишља онај ко је способен да уочи сличности, што се лакше постиже изучавањем филозофије“ (Аристотел, 1987: 157). Платон у Протагори тражи од учитеља да даје деци песме „које садрже много моралних поука“ (према: Милинковић, 2012). Сима Цуцић се залагао у томе да су басне „првобитно писане за одрасле“ и да „нису за децу“ (Цуцић, 1951, према Милинковић, 2012), док је Слободан Ж. Марковић мишљења да се неке басне „морају прихватити као лектира младих, али не све“ (Марковић, 1973, према Милинковић, 2012). Ново Вуковић сматра да је „басна веома популарна у свету деце. Као таква она упућује на неку поуку и има два плана: буквални (који се односи на животиње) и алегоријски који се односи на људе“ (Вуковић, 1996: 268). Тихомир Петровић, тврди да је басна присутна на свим нивоима школовања почев од предшколског узраста до високошколских установа, те због тога заслужује пажњу како са становишта књижевноуметничке вредности, књижевно естетске вредности, књижевних теорија и историје, тако са становишта савремених методичких приступа у настави (Петровић, 2008). Многи савремени педагози приписују басни значајну „одгојнообразовну димензију. То је разлог што се ово књижевно штиво појављује већ у првом разреду основне школе, па и раније, да би ученика пратило током цијелог осмогодишњег школовања“ (Lagumdžija, 1991: 18).

Специфичност басне као књижевне врсте, огледа се у њеној вишеслојности тј. пренесеним начином изражавања, она захтева да читалац продре у њен најдубљи слој и досегне неку општеважећу истину. Алегорија је основа басне, „животиње у њој наступају као

типови људи одређених карактерних, сталешких или моралних особина“ (Solar, 2001: 80). У развоју друштва (робовласнички и феудални поредак) народ је у неравноправној борби с властима као оружје користио мудрост и лукавство те је смишљао приче у којима користећи животиње као актере, подвргава критици представнике владајуће класе тог времена. Тако, достојанствени али ограничени лав представља охولة владаре, лисица представља грађане и све оне људе који су се морали служити мудрошћу и лукавством приликом решавања насталих проблема, док неспретни и лакомислени вук представља тиранина (Чутовић, 2014). Сама преваленција форме, међутим, не искључује најшири могући скуп различитости у погледу претпостављених значења, пријема и значаја басне. Оне варирају од презриве помирљивости са улогом идиома дечије књижевности, преко залагања да се постане епитома народне мудрости, па све до педагошке употребе као идеолошког апарата у школским уџбеницима Европе XIX века и до критичког, па чак и револуционарног потенцијала басне да алегорички представи друштвене и политичке неједнакости.

Актуелност и поучност басне постиже се усвајањем истине, која ненаметљиво закупа мисли читаоца или слушаоца и својом кратком формом стоји на бранику човекове личности да поучи и опомене. Басна је развила своју врсту ликова тј. животиње које играју улогу људи. Свака животиња поседује изражену карактерну црту као што су: глупост, тврдоглавост, хвалисавост, брбљивост, лукавост, охолост, плашљивост, марљивост, тако да се „животињска прича“ у целости преноси на карактер и понашање људи. Типично је да животиње задржавају сталност свог карактера, док га људи мењају према потреби. О томе најсликовитије сведочи чланак Долфа Стернбергера о „ликовима басне“. У том чланку аутор у басни о вуку и јагњету упозорава на лоше политичке прилике и истовремено расправља о суштини басне коју карактерише као непристрасну и слободну од интереса. „Басна исказује срж свијета (...) то је њена прва општа поука“. Стернбергер даље пише: „Басне чине залихе могућих односа моћи и права, каталог карактера или улога које ми можемо одиграти у људском друштву. А ми сами, ми појединци, мало смо вук, мало овца, мало лав, мало лисица, а мало магарац. Овисно о приликама“ (Стернбергер, 1941, 1987, према: Kunczik i Zipfel, 2006: 15).

ЗАКЉУЧАК

Басна је универзална књижевна врста, „не само по томе што је позната на интернационалном плану, већ и зато што су својом необичном фабулом и финалном поентом једнако привлачне за све узрасте“ (Цветановић, 2013: 18-19). За басну се може рећи да је сведочанство изворне мудрости народног духа и његовој вештини да се изрази у наизглед једноставној форми, а примерене су свим узрастима. Полазећи од претпоставке да је уметност један од најрепрезентативнијих израза културе сматрамо да образовно-васпитни рад, осим стицања знања, подразумева и формирање културних вредности које деца усвајају кроз систематично упознавање са уметничким делима. С обзиром да је басна заступљена на свим нивоима школовања почев од предшколског узраста па до високошколских установа, Петровић сматра да због тога заслужује пажњу како са становишта књижевноуметничке вредности, књижевно естетске вредности, књижевних теорија и историје, тако са становишта савремених методичких приступа у настави (Петровић, 2008). Њеном интерпретацијом могу се остварити директни поучни задаци. Суштина је тумачити басну као уметничко дело које својом лепотом и поетским вредностима ненаметљиво делује на естетску и васпитну, а самим тим и моралну страну дечје личности. Басна је одувек схватана као средство васпитања и подучавања деце, а која носи једну поуку, наравоученије. Дужина басне одговара интелектуалним и психофизичким могућностима деце. Деца воле да слушају и читају басне, о баснама се разговара, врши се упоређивање ликова из басне са стварним животом. Управо тај елемент је основа за промишљање о ситуацијама у којима се налазе јунаци басне, о њиховим поступцима и о поукама које се могу извући из текста. Црно-бела техника уметничког обликовања помаже деци да пренесу уметничку равноту на стварност. Иако дете не разуме у потпуности универзалне поруке басне, оно посредством њених садржаја и јунака развија моралне склоности и интензивира вољне активности са циљем да се открије и схвати алегорија басне и њена аналогија са животом (Чутовић, 2015; Чутовић и Стакић, 2016; Стакић, 2012). Тиме се намеће велико поглавље у будућем истраживању утицаја басне на развој когнитивних способности код деце предшколског и млађе школског узраста. Ако се узме у обзир да се басном интензивирају

конативне способности код деце утолико ће нам басна по својој форми и садржини помоћи да утичемо и на когнитивне способности код деце, раније поменутог узраста. Уколико је дужина басне адекватна узрасту деце којој се интерпретира, једночинка или двочинка, и уколико су мотиви саме басне познати деци, утолико ће и прерада добијених сазнања бити бржа и економичнија.

Ако се крене од полазишта да су теоретичари још у античко доба поставили темеље проучавања књижевности, може се сматрати да је развојни пут теорија књижевности дуг. Сам Аристотел као и његови савременици, истицали су да свако уметничко дело, дакле и књижевно, има два основна својства, да „поучи и забави“. Басна као књижевна врста испуњава та два критеријума, јер је кроз историју, од њеног настанка до данас и налазила начин и успевала да задржи форму и интересовање многих књижевних теоретичара.

ЛИТЕРАТУРА

- Abbeele, van D. G. (2008): Fable, *HistoricalMaterialism*16 233–238 DOI: 10.1163/156920608X375026 <https://philpapers.org/rec/VANF-3>
- Аристотел(1987): *Реторика I, II, III*, Београд, Независна издања.
- Bidu, D. F. (2013): Analysis of creativity and creative context in oral poetry. *Journal of Languages and Culture*, 4 (1), 1–9. <http://www.academicjournals.org/>
- Velek, R., Voren, O. (2004): *Teorija književnosti*, Београд, Утопија.
- Vidović, E., & Fajš, E. R. (2015): Teaching Fables in the Junior Grades of Primary School, *Revijaza elementarno iz obraževanješt*, 1-2., 133-146. https://pef.um.si/content/Zalozba/clanki_2015_letnik8%20stev1-2/REI%208%201-2%2008.pdf
- Vuković, N. (1996): *Uvod u književnost za djecu i omladinu*, Podgorica, ИТР „Unipreks“.
- Ђурић, В. (1956): *Постанак и развој народне књижевности*. Београд.
- Jose, E. P., D'Anna, A. C., & Krieg B. D. (2005): Development of the comprehension and appreciation of fables. *Genetic, social, and general psychology monographs*, 131 (1), 5-37. <http://dx.doi.org/10.3200/MONO.131.1.5-37>
- Kunczik, M., Zipfel, A. (2006): *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, Zagreb, Zaklada Friedrich Ebert.
- Lagumdžija, N. (1991). *Basna u osnovnoškolskoj nastavi književnosti*, Zagreb, Školske novine.
- Маљковић, М. (2007): *Басна лектура мудрости*, Нови Сад, Змај.

- Маркс, К., Енгелс, Ф. (1976): *О књижевности и уметности: избор*, Београд, Рад
- Martindale, C. (2007): *Response: Psychological Foundations of Literary Theory*. In: JLTonline (20.03.2009) Persistent Identifier: urn:nbn:de:0222-000550 <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de>
- Милинковић, М. (2008): Нацрт за периодизацију српске књижевности за децу. У Т. Росић (ур.): *Књижевност за децу у науци и настави*, Јагодина, Педагошки факултет у Јагодини.
- Милинковић, М. (2012): *Књижевност за децу и младе – поетика*, Ужице, Учитељски факултет.
- Милошевић-Ђорђевић, Н. (2006): *Од бајке до изреке: (обликовање и облици српске усмене прозе)*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност.
- Обрадовић, Д. (1963): *Басне*, Београд, Просвета.
- Obradović, D. (1932): *Dela*, Redigovao Miloš Ivković. Zagreb.
- Perry, V. E. (1962): *Demetrius of Phalerum and the Aesopic fables*, In *Transactions and Proceedings of the American Philological Association* Vol. 93, pp. 287-346 Johns Hopkins University Press, American Philological Association. <http://www.jstor.org/stable/>
- Петровић, Т. (2008): *Историја српске књижевности за децу*, Нови Сад, Змајеве дечје игре.
- Самарџија, С.(2011): *Облици усмене прозе*. Београд, Службени гласник
- Секулић, И. (1977): *Из страних књижевности I Сабрана дела Исидоре Секулић, књига, 7*.
- Секулић, И. (1977): *Из страних књижевности II. Сабрана дела Исидоре Секулић, књига 8*. Приредили Ж. Стојковић и М. Павловић. Београд: „Вук Караџић“.
- Solar, M. (2001): *Teorija književnosti*, Zagreb, Školska knjiga.
- Стакић, М. (2012): *Васпитнообразовна функција басне на предшколском узрасту, у Књижевност за децу и њена улога у васпитању и образовању деце предшколског узраста*, Врање, Учитељски факултет.
- Станисављевић, В. (1985): *Наша народна књижевност*, Горњи Милановац, Дечје новине.
- Uzelac, M. (2011): *Uvod u estetiku*, Vršac, Visoka strukovna škola za obrazovanje vaspitača.
- Hodel, R. (2014): *Raskršća književnog Juga: (od Dositeja do Mihajlovića)*, Beograd: Filološki fakultet: Institut za književnost i umetnost: Čigoja štampa.
- Цветановић, З. (2013): *Методичко тумачење басне*, Београд, Учитељски факултет

- Чутовић, М. (2014): *Методички приступ басни у млађим разредима основне школе*, Докторска дисертација Универзитета у Крагујевцу, Ужице, Учитељски факултет.
- Чутовић, М. (2015): Могућности моралног и естетског васпитања у настави српског језика и књижевности за ученике млађег школског узраста на примеру басне. *Књижевност и језик*, Год. LXII, (3–4), 377–388.
- Чутовић, М. Стакић, М. (2016): Примена савремених техничких средстава у настави српског језика и књижевности на примеру басне у млађим разредима основне школе. *Зборник радова Учитељског факултета Призрен-Лепосавић* Књ. 10, стр. 49–58.
- Šarančić Čutura, S. (2015): Од успаванке до убода у срце. Жупанчичев Цицибан у читању Исидоре Секулић, *Filološke studije*, 2(14), 241-256. Preuzeto s <http://hrcak.srce.hr/171504>

ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ И ЖАНРОВОЕ РАССМОТРЕНИЕ БАСНИ

Анотација: В данној стaтье мы попытались связать понятие искусства с общими вопросами научной литературы с особым акцентом на басню, как части устной литературы. Изучение устной разновидности литературы, как неотъемлемой части научной литературы, способствует лучшему пониманию процесса развития литературы, происхождения и развития литературных жанров. Басня считается одной из самых распространенных прозаических литературных произведений и встречается почти во всех культурах и исторических периодах. Признавая важность преподавания литературы, которая представляет собой долговременный и систематический процесс вовлечения учащихся в бесконечные литературные пространства, на всех уровнях образования и особенно в младшем школьном возрасте, мы считаем, что басне, как одному из старейших жанров литературы, следует уделять больше внимания, в частности ее интерпретации, с целью создания ценностных и эстетических взглядов учащихся.

Кључеве слова: *литературно искуство, поезика басни, старейший классический жанр, ценностные и специфические отличия басни.*